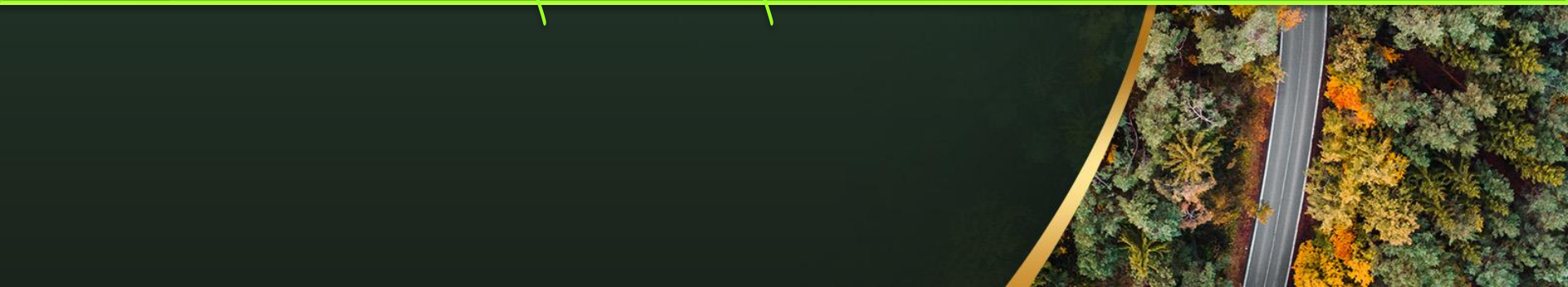

مطالعات اجتماعی؛ پایه هشتم، دوره اول متوسطه

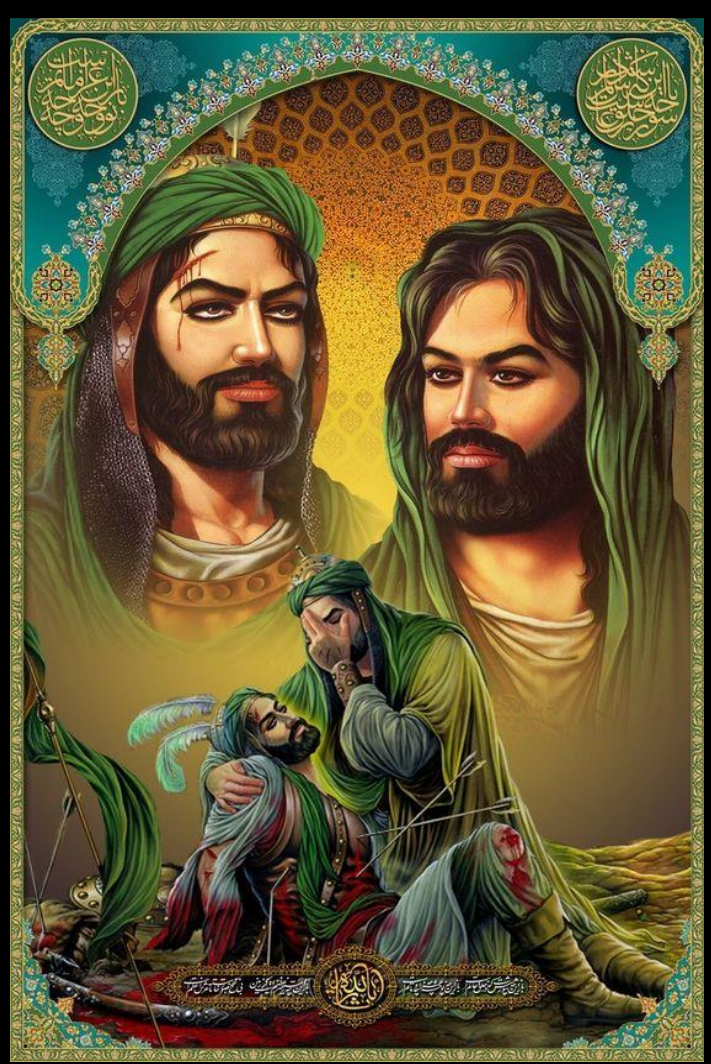
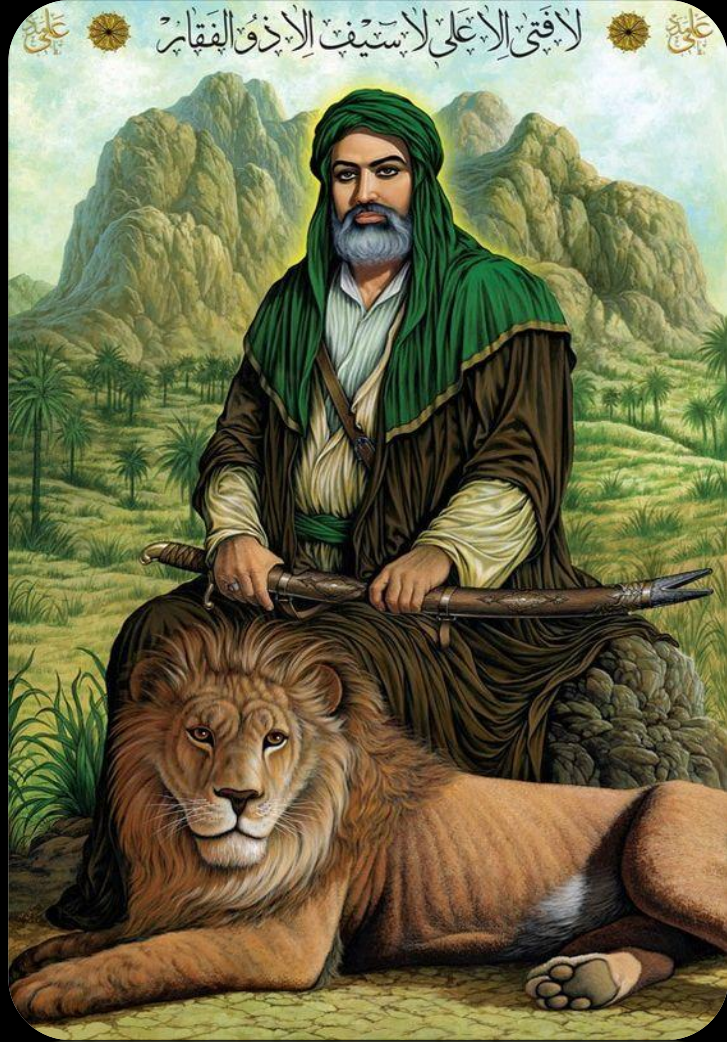
دبیر: شبنم سرآمد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درس ۱۰

از رحلت پیامبر تا قیام کربلا (نینوا)

هانری کُربَن - فیلسوف، ایران شناس و
اسلام شناس فرانسوی -

- همه ادیان با مرگ پیامبران خود مُردند.
- یهود با مرگ موسی، مسیحیت با مرگ عیسی، سنی ها با مرگ محمد مردند.
- فقط شیعیان از مرگ امتناع کردند. آن ها نامزد مرگ نیستند، چون حسین را در ابتدا و مهدی را در انتهای راه دارند.
- حسین از عمق تاریخ آن ها را هُل می دهد و مهدی آن ها را به آینده دعوت می کند.

aparat.com/arabicvideos

حضرت محمد ص در چه سالی و در چه شهری وفات یافت؟

حضرت محمد ص در ۲۸ صفر سال ۱۱ هجری در مدینه وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

شهادت امام حسین ع در چه سالی بود؟

در سال ۶۱ هجری

ماجرای سقیفه و جانشینی پیامبر را توضیح دهید؟

لحظاتی پس از رحلت رسول خدا و در حالی که علی (علیه السلام) و شماری از اصحاب مشغول مراسم خاک سپاری آن حضرت بودند، تعدادی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سَقِیْفَةُ بَنی سَاعِدَه گرد آمدند و درباره جانشینی پیامبر به گفت و گو پرداختند. هر دو گروه با نادیده گرفتن وصیت پیامبر در غدیر خم، مدعی بودند که خلافت و جانشینی رسول خدا حق آنان است. با توجه به اینکه از گذشته میان انصار رقابت و اختلاف وجود داشت، جمعی از حاضران در سقیفه، با ابوبکر که یکی از مهاجرین کهنسال بود، بیعت* کردند و بدین ترتیب وی به عنوان خلیفه اول شناخته شد.

بیعت به چه معناست؟

✈ به معنای عهد و پیمان و اظهار فرمانبرداری کردن است. در تاریخ اسلام چنین مرسوم بود آن کس که پیمان فرمانبرداری می بست، دست خود را در دست پیامبر یا خلیفه یا امیر می گذاشت.

چرا امام علی ع در ماجرای جانشینی پیامبر سکوت کرد؟

🕊 به خاطر حفظ اسلام

خلیفه اول حدود چند سال حکومت کرد و چه کسی را به جانشینی خود برگزید؟

ابوبکر - خلیفه اول - حدود دو سال حکومت کرد.

عمر بن خطاب را به جانشینی خود برگزید.

عمر چند سال حکومت کرد؟

ده سال

فتوحات از دوران حکومت چه کسی آغاز شده بود؟ و کدام خلیفه آن را با جدیت دنبال کرد

کار فتوحات از دوران حکومت ابوبکر آغاز شد. و عمر در دوران ده ساله حکومت خود آن را با جدیت دنبال کرد.

زمان خلافت خلیفه دوم (عمر بن خطاب) کدام مناطق به دست مسلمانان فتح شد؟

✈ علاوه بر بخش وسیعی از ایران، کشورهای سوریه، لبنان، فلسطین و مصر را نیز فتح کردند.

قلمرو اسلام تا سال چهارم هجری

خليفة سوم چگونه به خلافت رسيد؟

✈ عثمان، خليفة سوم، توسط شورايي كه عمر بن خطاب تعيين کرده بود به خلافت رسيد.

نیم قرن بعد از رحلت رسول خدا ص چه عاملی نشان می داد که جامعه اسلامی دچار انحراف بزرگی شده است؟

✨ در زمان خلافت عثمان، زندگی تجملاتی و شیوه اشرافی رواج یافت و اطرافیان و کارگزاران خلیفه با ثروت به دست آمده از فتوحات به خوش گذرانی مشغول شدند.

✨ خاندان بنی امیه که تا هنگام فتح مکه، با اسلام و پیامبر مخالفت و دشمنی ورزیده بودند، در این زمان به مقام های مهم دست یافتند و بر «بیت المال» مسلمانان مسلط شدند.

بیت المال را تعریف نمایید؟

جایی که در آن مالی را که همهٔ مسلمانان در آن حقی دارند، نگهداری می کنند؛ در عهد خلفا عبارت بود از: خزانهٔ دولت اسلام و مرکز اموال و دفترهای دولتی.

علت تبعید اصحاب و یاران نزدیک پیامبر توسط عثمان چه بود؟

✉ عثمان جمعی از صحابه و یاران نزدیک پیامبر مانند ابوذر، عمار و مالک اشتر را به دلیل آن که از او و اطرافیانش انتقاد می کردند، مجازات و تبعید کرد.

علت نارضایتی مردم از خلیفه سوم چه بود؟

✈ عملکرد اطرافیان خلیفه سوم، نارضایتی گروهی از مسلمانان را برانگیخت. آنان از نقاط مختلف به مدینه آمدند و اعتراض خود را نسبت به عملکرد عاملانش اعلام کردند.

✈ امام علی ع تلاش زیادی کرد که مخالفان را آرام کند و مانع بروز درگیری و خونریزی شود، اما سرانجام معترضان خشمگین به خانه خلیفه هجوم بردند و او را کشتند.

امام علیؑ فرزند چه کسی بود و در کجا به دنیا آمد؟

امام علیؑ فرزند ابوطالب بود.

امام علیؑ در کعبه به دنیا آمد.

امام علیؑ دوران کودکی و نوجوانی خود را در خانه چه کسی به سر برد؟

امام علیؑ دوران کودکی و نوجوانی خود را در خانه حضرت محمد ﷺ و تحت تربیت وی به سر برد.

نخستین مردی که به پیامبر اسلام ایمان آورد و ایشان را در راه گسترش اسلام یاری کرد،
چه کسی بود؟

امام علیؑ نخستین مردی بود که به پیامبر اسلام ایمان آورد و همواره پیامبر را در راه گسترش اسلام یاری داد. شهادت و فداکاری امام علیؑ و خوابیدن در بستر رسول خدا، سبب شد که پیامبر بدون آسیبی از مشرکان، مکه را به سوی مدینه ترک کند. دلاوری و شجاعت امیرمؤمنان در جنگ های دوران پیامبر مشهور است.

... با اینکه جانشین پیامبر بود اما به خاطر حفظ اسلام سکوت کرد.

امام علیؑ

نویسنده نهج البلاغه چه کسی است و این اثر دربردارنده چیست؟

سید رضی از عالمان و شاعران شیعه در قرن چهارم هجری است. وی بخشی از نامه ها و سخنان حضرت امام علی را در مجموعه ای به نام نهج البلاغه گردآوری نموده است.

امام علیؑ دربارهٔ چگونگی بیعت مردم با خود چه می فرماید؟

«سوگند به خدا من خواستار خلافت و علاقه مند به حکومت نبودم؛ ولی شما مرا دعوت و به آن وادار کردید.»

چه کسانی امام علی را به عنوان سرپرست جامعه اسلامی انتخاب و با او بیعت کردند؟

اکثر مهاجرین و انصار به جز تعدادی از اشراف بنی امیه.

چه عواملی موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان شد؟

اصرار علیؑ بر عمل به قرآن و سنت پیامبر و اجرای عدالت، موجب مخالفت و دشمنی ریاست طلبان و ثروت اندوزان شد.

کدام جنگ ها در زمان حضرت علیؑ اتفاق افتاد؟

جَمَل

صِفِّين

نَهْرَوَان

نتیجه جنگ جمل چه شد؟

امام در جنگ جمل بیعت شکنان را شکست داد. ﷺ

نتیجه جنگ صفین چه شد؟

در صفین علیؑ به مقابله با سپاه معاویه رفت و آن ها را ظالمین نامید.
پایداری یاران حضرت علیؑ به ویژه مالک اشتر آثار شکست را بر چهره سپاه
ستمگر آشکار ساخت، اما در آخرین لحظات، نیرنگ عمروعاص مانع پیروزی سپاه
امام علیؑ شد.

سوال

او کیست؟ «به طمع دست یافتن حکومت مصر به معاویه پیوستم و نقش مهمی در جلوگیری از شکست معاویه در جنگ صِفِّین داشتم».

پاسخ

عمر بن عاص

رویدادهای زمان خلافت حضرت علی

حضرت علیؑ چند سال حکومت کرد؟

حضرت علیؑ حدود ۵ سال مطابق تعالیم اسلام و روش (سنت) حضرت محمد ﷺ حکومت کرد.

چرا حضرت علیؑ رهسپار عراق شد؟ و کدام شهر را مرکز خلافت خود قرار داد؟

حضرت علیؑ برای دفع تهدیدات بیعت شکنان و دشمنان عدالت از مدینه رهسپار عراق شد و شهر کوفه را مرکز خلافت قرار داد.

ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علیؑ را بنویسید؟

۱- حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا ﷺ

۲- اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.

۳- خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.

۴- اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی.

۵- ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری.

ویژگی ها و دستاوردهای حکومت امام علیء را بنویسید؟

۱- حکومت داری مبتنی بر دستورات قرآن و سنت رسول خدا ﷺ

۲- اصلاح بسیاری از انحرافات که در دین به وجود آمده بود.

۳- خدمات اقتصادی فراوان، با وجود فتنه ها و جنگ های تحمیلی متعدد.

۴- اقتدار و ایستادگی در عین مظلومیت فردی و اجتماعی.

۵- ساده زیستی و مقابله با اشرافی گری.

۶- تأکید بر عدالت.

۷- برگزیدن افراد صالح به حکومت ولایات.

۸- تلاش برای وحدت و انسجام اجتماعی.

تأکید بر عدالت در حکومت امام علیء را شرح دهید؟

امام در توزیع بیت المال هیچ مسلمانی را بر مسلمان دیگر برتری نمی داد و برای عرب و غیرعرب سهمی یکسان در نظر می گرفت.

گمراه کنندگان که حضرت علیؑ به یآوری خود قرار نداد، خطاب به کیست؟

معاویه پسر ابوسفیان

معاویه پسر ابوسفیان که از زمان خلافت عمر حاکم شام (سوریه امروزی) بود، اعلام کرد در صورتی از امام اطاعت می کند که حکومت شام و مصر به او واگذار شود؛ اما امام با شناختی که از دشمنی امویان با اسلام و پیامبر داشت فرمود: خداوند دوست ندارد که من «گمراه کنندگان» را یاور خود قرار دهم.

حضرت علیؑ در ... سال ... هج به شهادت رسیدند.

۲۱ رمضان سال ۴۰ هج

پس از شهادت حضرت علیؑ مردم کوفه با چه کسی بیعت کردند؟

مردم کوفه با امام حسنؑ بیعت کردند.

چرا امام حسنؑ ناچار به صلح با معاویه شد؟

معاویه، با وعده های پول و مقام، فرماندهان سپاه امام حسن مجتبیٰ را فریب داده و جذب خود نموده بود. در چنین اوضاعی، امام ناچار شد پیشنهاد صلح با معاویه را تحت شرایطی بپذیرد.

صلح نامه امام حسن و معاویه

بیشتر بدانیم

صلح نامه امام حسن علیه السلام و معاویه

- معاویه باید به کتاب خدا و سنت پیامبر عمل کند.
- معاویه حق تعیین جانشین نداشته باشد.
- امنیت جانی و مالی برای تمامی مردم عراق باید تأمین شود.
- هیچ توطئه آشکار و پنهانی نباید علیه امام حسن علیه السلام و برادرش امام حسین علیه السلام انجام گیرد.

معاویه چه گونه فردی بود و کجا را به عنوان مرکز خلافت برگزید؟

معاویه بعد از تحمیل صلح بر امام حسن مجتبی در شام (سوریه) به خلافت نشست.

معاویه سیاستمدار فریبکار بود و با دادن پول و مقام، اشخاص با نفوذ و قدرتمند را جذب خود می کرد.

چه کسی به طمع دستیابی به حکومت مصر به معاویه پیوست؟

عمر وعاص / عمر بن عاص

اقدامات معاویه پس از رسیدن به خلافت را بنویسید؟

- ☞ به دستور معاویه: بر مبنر و در خطبه های نماز جمعه به امام علیؑ بدگویی می شد. یاران و پیروان آن حضرت مورد آزار و شکنجه قرار می گرفتند.
- ☞ معاویه همچنین با توطئه ای امام حسن مجتبی را به شهادت رساند.
- ☞ معاویه فرزندش یزید را به جانشینی خود، انتخاب و خلافت را موروثی کرد.

مسیر عبور کاروان امام حسین از مدینه به کربلا

بیشتر بدانیم

سوریه (شام)

دمشق

ملاقات با عبداللہ بن حر و رد نمودن دعوت امام برای یاری

روز دوم محرم ۶۱ : امام وارد کربلا شد.

مسیر کوفه، از عذیب به قادسیه و حیره بود، اما چون امام حسین (علیه السلام) از رفتن به کوفه منع شد، به ناچار مسیر خود را به سمت قصر بنی مقاتل تغییر داد و به کربلا رسید.

نجف کربلا کوفه حیره عذیب

خطبہ معروف حضرت برای باران خود و سپاه حر

برخورد امام با سپاه حر بن یزید ریاحی و سیراب نمودن سپاہیان حر و حتی اسبانان با آبی که از فرات برای استفاده خود برداشته بودند.

چیل ذی حسم

فرستادن قیس بن مسهر صیداوی به عنوان نماینده به کوفه که در قادسیه دستگیر و در کوفه به فرمان ابن زیاد از بالای قصر به زیر انداخته شد.

۹ ذی الحجہ: دیدار با فرزندان مسلم و اطلاع از شهادت مسلم بن عقیل

زرود

۱۵ رجب ۶۰ : مرگ معاویه در دمشق

۲۸ رجب ۶۰ : حرکت امام از مدینه به سوی مکه

عربستان

ملاقات حضرت با فرزدق شاعر، امام از او درباره مردم کوفه پرسید، فرزدق پاسخ داد: دل‌هایشان با شما و شمشیرهایشان علیه شماست.

حجاز

مدینه

صفاح

۸ ذی الحجہ: خروج از مکه

۳ شعبان ۶۰ : زمان ورود امام به مکه مکرمه

۱۵ رمضان ۶۰ : فرستادن مسلم بن عقیل به کوفه در پی ارسال نامه‌های کوفیان برای یاری رساندن امام در جهت قیام علیه یزید

راہت‌ما

- شهر
- روستا (قریہ)
- چشمه آب (چاه)
- کوفه
- مسیر حرکت امام

Again He looked at the horizon

دوباره به افق نگاه کرد

پس از معاویه، چه کسی به خلافت رسید؟

پس از مرگ معاویه، پسرش یزید طبق وصیت او به خلافت رسید.

یزید چگونه فردی بود؟

یزید مانند جوانان دوران جاهلیت رفتار می کرد. ظلم و فساد آشکار او در جهان اسلام شهرت داشت.

چرا امام حسین علیه السلام از مدینه راهی مکه شد؟

امام حسینؑ که نمی خواست با یزید بیعت نماید، با خانواده و بستگان خود از مدینه راهی مکه شد. امام قصد داشت که در پناه خانه خدا و با استفاده از ایام حج، مردم را برای مخالفت با حکومت ستمکار و فاسد یزید آماده کند.

امام با اصرار کوفیان چه کسی را روانه کوفه کرد؟

پسر عموی خود مسلم بن عقیل

یزید - پس از شنیدن خبر بیعت مردم کوفه با مسلم - چه کسی را به حکومت آنجا منصوب کرد؟

عبداللہ بن زیاد کہ مردی سنگدل و خونریز بود.

امام حسین در وصیتنامه خویش درباره هدف قیام خود چه فرموده است؟

«اهداف من ۱- اصلاح امتِ جدّم رسول الله، ۲- امر به معروف و

نهی از منکر

و ۳- پیاده کردن سیره (روش و رفتار) رسول الله و پدرم علی بن

ابیطالب است.

نقش حضرت زینب (سلام علیها) پس از واقعه کربلا چه بود؟

حضرت زینب پس از شهادت برادر خود- امام حسین- در دوران اسارت با سخنرانی های روشنگرانه، اهداف قیام کربلا و چهره واقعی حکومت ستمکار بنی امیه را بر همگان آشکار کرد.

برای موفق شدن فقط
با این عبارت خدا حافظی کنید:
«باشه فردا»

